

Analyseskjemaet fra artikkelen:

Gruppeprosessanalyse: En heuristisk ("kunnskapsutviklende") modell for integrativt arbeid i og med grupper

(Orth, Petzold, Integrative Therapie, 2/1995)

De følgende 14 perspektiver bør en gruppeterapeut ha i hodet. Oversikten kan brukes i detaljspørsmål. Prosessanalyse bør alltid gjennomføres etter prinsippet, "Joint Competence"; gruppen blir dermed en kompetansegruppe, og utvikler som sådan en ekspertmotivasjon. Det er viktig å kombinere opplevelsessiden med en reflekterende, og knytte gruppescener og -fantasier fra fortiden sammen med nåtidens for å kunne arbeide med levende materiale.

1. Gruppestabilitet, gruppeidentitet og gruppetilknytning

1. Hvor bærekraftig og støttende er gruppen som sosialt nettverk?
2. Hvor tett er gruppetilknytningen, og hvor høy er beredskapen med hensyn til engasjement og solidaritet?
3. Hvilke destabiliserende faktorer fins:
 - a. Innenfra (Forstyrrelser fra enkeltpersoner, subgrupper, belastninger fra spesielle tema etc)
 - b. Ytre kilder (romsituasjonen, stedet man arbeider, påvirkning fra feltet.)
4. Hvordan påvirkes gruppestrukturen ved fravær, at nye kommer til, at folk slutter seg til hverandre?
5. Hvilke ytre kriterier forener gruppen? (bakgrunn, utdanning etc.)
6. Hvordan definerer gruppen sin identitet med hensyn til:
 - vi-følelse
 - identifikasjon med metoden
 - Identifikasjon med arbeidsoppgavene og fremdriften i arbeidet
7. Fins det stigmatiseringer utenfra eller egne stigmatiseringstendenser?

2. Kontinuitet

1. Hvor befinner gruppen seg som helhet med hensyn til tidsperspektiv? (Tilbakeskuende, nåtids- eller fremtidsrettet?)
2. Hva slags overordnet kontinuitet eksisterer med hensyn til tema- og atmosfæreutvikling?
3. Omfatter kontinuiteten hele gruppen, subgrupper, dyader eller enkeltpersoner?
4. Hvordan forholder gruppeleder seg til tidligere temaer og stemninger?
5. Hvordan behandles forutsigbare temaer og stemninger (atskillelser, avskjeder og ferier?)
6. Hvor historisk bevisst, målorientert, fremtidsorientert og her-og-nå-rettet er gruppen?
7. Dreier det seg om god eller ondartet fremdrift av konstruktive eller destruktive anstrengelser?

3. Diskursivitet, kommunikativ kompetanse og ferdighet

1. Hvor "ko-responderende" er gruppens drøftingsstil?

2. Hvor effektivt etableres konsens, og hvor effektivt fastslås dissens i gruppens ko-responsprosesser?
3. Hvordan forholder man seg til uenighet?
4. Hvordan er gruppens meta-refleksivitet og tolkningskompetanse, og hvordan brukes den?
5. Hvordan har kommunikativ kompetanse og ferdighet utviklet seg i gruppen?
6. Hvordan organiserer gruppen sine læringsprosesser og bruker sine ressurser og sin kompetanse?
7. Hvordan lykkes gruppen i å fremme egenvirksomhet, kompetanse og mestring?

4. Tema og temautvikling

1. Er det ett eller flere temaer som dominerer?
2. Fins det forskjellige eller konkurrerende temaer?
3. Hvordan foregikk utviklingen av temaer?
4. Hvilke innholdsønsker kan vi konstatere:
åpne
skjulte (ubeviste), ved tolkning gjort av terapeuten eller i gruppen gjennom prosessutvikling.
5. Hva slags drøftingssystem (diskurs), gruppe og terapiteorier forankres teoretisk?
6. Hvor samarbeidende er gruppen seg i mellom og i forhold til terapeutene?

5. Gruppeklima, gruppebevissthet, eksentrisitet

1. Hvordan var gruppeklimaet i starten?
2. Hva slags stemnings/atmosfæreutvikling har funnet sted i gruppen?
3. Hvilke dominante stemninger rådet?
4. Hvordan, og når utviklet gruppefølelsen seg?
5. I hvilken grad er det mulig å vurdere enkeltmedlemmers og gruppens evne til ytre vurderingsevne (eksentrisitet?)

6. Den sosiale scene, verdier og normer

1. Hvilke verdi- og normsystemer er det enighet om i gruppen?
2. Hvilke rollemønstre (roller og utfyllende roller) fins, og hvordan kommer de til uttrykk?
3. Hvor mye ytre vurderingsevne av gruppenormene er mulig?
4. Fins det divergerende eller konfliktvekkende verdensanskuelser hos gruppe medlemmene?
5. Hvor samkjørbare er de ulike ståsteder ("social worlds") i undergrupper eller hos enkeltindivider, og hvordan preger ulikhetene gruppeprosessen?

7. Rolle, posisjoner og rollekonflikter

1. Hvilke roller fins i gruppen og hvordan innvirker de på det som skjer i gruppen:
 - a. grupperoller, medlemsroller
 - b. yrkesroller
 - c. kjønnsroller
2. Hvilke rollemønstre får innvirkning?

3. Hvilke rollekonflikter utspiller seg mellom enkeltmedlemmer (intra- og inter-roller) og i forholdet til terapeutene?
4. Hvilke standpunkter gjør seg gjeldende?
5. Fins det statushierarkier- og forskjeller, og hvilken innflytelse har disse?
6. Hvordan blir terapeutenes rolle, status og stilling vurdert, og hvordan virker dette inn på gruppeprosessen?
7. Hvordan blir temaene, makt, kontroll og konkurranse behandlet?
8. Hvordan innvirket kjønnsforskjeller, ulik alder og sosiale forskjeller i gruppen på prosessen?

8. Kontekst, sosiale vilkår: ("Social affordances")

1. Hvordan har ulike sosio-økologiske faktorer virket inn:
 - a. Materielle forhold, rom og utstyr.
 - b. Andre personer, grupper, organisasjoner
2. Hva slags innflytelse har den kulturelle sammenheng man står i?
3. Hvilke handlingsmuligheter forelå med tanke på å øke sosial interaksjon, og hvordan reagerte deltagerne på slike forsøk?
4. Hvordan kunne sansningskvaliteten og handlingsrommet for deltagerne endres eller utvides?

9. Overføringsdynamikk, empatisk resonans og relasjoner

1. Hvilke overførings- typer og linjer fins i gruppen:
 - a. til lærerterapeuten
 - b. til ko-terapeuten
 - c. til terapeutparet
 - d. til gruppen som helhet
 - e. til institusjonen
 - f. mellom terapeutene
2. Hvilke overføringsforhold eksisterer fra lærerterapeutenes side:
 - a. til gruppen som helhet
 - b. til undergrupper
 - c. til enkeltpersoner
 - d. til institusjonen?
3. Hvilke overføringsformer fins, og hvilken kvalitet har de?
4. Hvilke dominerende overføringselementer gjør seg gjeldende overfor hele gruppen: ("Store mor, ordnende fars-instans, normerende, kontrollende autoriteter")
 - a. fra enkeltpersoner
 - b. fra undergrupper?
5. Hvilke relasjonsformer er fremherskende:
 - a. konfluens
 - b. kontakt
 - c. møte
 - d. relasjon
 - e. binding
 - f. avhengighet?
6. Hva er målestokken på en gjensidig, empatisk resonans, medlemmene i mellom?

10. Psykopatologiske fenomener

1. I hvilken form melder individuelle tegn, eller tegn i undergrupper på psykopatologi seg i gruppeprosessen? (Angstatmosfære, depressive stemninger etc.)
2. Hvilke motstands- og avvergemekanismer bygger seg opp individuelt eller i grupper (Fortrengning, projeksjon, avspalting etc.)
3. Hvordan reagere enkeltpersoner, deler av, eller hele gruppen på tolkninger, avklaringer, og på tilbud fra terapeutene om teknikker eller medier?
4. I hvilket "regresjonsleie" befinner gruppen seg, og hva slags individuelle og gruppevisse fikseringer foreligger?
5. Hvilke temaer dominerer eller får liten plass (Seksualitet, aggresjon, konkurranse, makt, skyld, død, religiøsitet etc.)
6. Hvor sykdomssentrert eller sunnhetssentrert er den enkelte eller hele gruppen?
7. Hvilke familie- eller andre livshistoriske mønstre melder seg hyppig?
8. Hva slags sammensatte fremmedgjøringsfenomener oppstår i gruppen:
 - a. I forhold til kroppslighet
 - b. til medmennesker
 - c. til arbeid
 - d. til tid
 - e. til "omgivelser og verden" (Lebenswelt)

11. Problemer, ressurser, potensial, mål

1. Hvilke ressurser fins i gruppen og hvordan brukes de?
2. Hva slags potensiale fins hos enkeltpersoner og i gruppen som helhet, og hvordan utnyttes dette?
3. Hvordan forholder gruppen seg til risikofaktorer, og hvordan beskytter de seg mot disse?
4. Hva er gruppens dominerende problemer, og hvordan påvirker de gruppetemaer og samholdet i gruppen?
5. Hvordan er problemløsningsevnen, og hvilke hovedstrategier benyttes i gruppen?
6. Hvilke målsettinger utarbeides av gruppen: Langsiktige-"mellommål" og kortsiktige; Globale, "stormål og småmål?" ("Grob und Feinziele".)
7. Hvordan tilnærmer gruppen seg dem, arbeider med dem og setter dem ut i live?
8. Hvilke samfunnsmessige forpliktelser knytter seg til disse målene?

12. Utgangspunkt og rammebetingelser

1. Hvordan fungerte prosessens formelle inndeling i: "Terapigruppe, utdanningsgruppe, selverfaringsgruppe etc?"
2. Hvordan fungerte motiverings- og forventningsstrukturen overfor
 - a) den enkelte deltager
 - b) undergrupper
 - c) terapeutene – og hvor sammenfallende eller forskjellig var motivasjon og forventning?
3. Hvordan påvirket organiseringen av tid: (Øktenes varighet, antall og hyppighet) det som skjedde i gruppen?
4. Hvordan innvirket materielle faktorer som pris, betalingsvilkår?
5. Hvordan var gruppeformen – lukket - åpen- langsom etc?

13. Metoder, medier, teknikker

1. Hvilken innflytelse har de ulike metodikker hatt på gruppeprosessen? (Psykodramatiske rollespill, bevegelsesarbeid, gestaltmetoder etc.)
2. Hva slags påvirkning har de dominerende "modaliteter" hatt: Konfliktsentrert, utforskings- og øvelsessentrert, funksjonell, opplevelsesorientert, stimulerende?
3. Hvordan påvirket medier og teknikker gruppeprosessen? (Arbeid med lyd, fingermaling, dukker, rollebytte, "dobbel-jeg-teknikk")
4. Hvilken betydning hadde de dominerende intervensjonsstiler og strategier (Direkte, indirekte, støttende, konfronterende osv.)

14. Retningsmål, prinsipper, grunnantagelser

1. Hva slags innflytelse hadde de antropologiske grunnantagelser på gruppeforløpet og hvordan kunne disse betraktes ut i fra andre tankemønstre?
2. Hvor bestemmende var prosessens metamål ("overordnede") – intersubjektivitet, sosialt engasjement, selvrealisering gjennom ko-respondans etc?
3. Hvilke personlige metamål føler terapeuten seg forpliktet på, og hvordan kommer dette til uttrykk i gruppeprosessen?
4. Hvilke dominerende metamål eksisterer hos deltagerne, og hvilken plass får disse i gruppeprosessen?
5. Hvilke overordnede hendelser på verdensplan av politisk -økonomisk- økologisk art har påvirket det som skjedde i gruppen?
6. Hvilke samfunnsmessige krav til psykoterapi har påvirket gruppeprosessen?

Vi håper at refleksjon rundt gruppeprosessen i lys av disse 14 perspektiver for terapeuter og gruppemedlemmer kan bidra til belysning av utviklingsprosessen, og ikke minst til erkjennelse av den dynamikk som hindrer utvikling.

Kjære kolleger!

I kjølvannet av det uhyre fruktbare Ilse Orth-seminaret høsten (09), påtok jeg meg noe oversettelsesarbeid av enkelte av Orth/Petzold's utgitte publikasjoner, i første rekke deres "Gruppeprosessanalyse" (1995)

Det foreliggende omfatter kun selve analyseskjemaet. Spesielt interesserte henvises til resten av artikkelen, "Gruppenprozessanalyse- ein heuristisches Modell für Integrative Arbeit in und mit Gruppen."

Oversetteren opplever mangler som tyskfilolog, men velger å tro at analyseskjemaets kunnskapsutviklende potensial er ivaretatt. Og det er vel hva "heurisme" dreier seg om?

Svein Robberstad

Januar 2010

